

Сънародник

Брой
Číslo 3

Krajan

Юли - Септември
Júl - September 2019

Богатствата на земята - Кеазим Исинов

Bohatstvo zeme - Keazim Isinov

➤ Децата от БСУ
преведоха стихове на
българската поетеса
Петя Дубарова

➤ Хронски Бенядик ни
посрещна топло за
пореден път

➤ Денят на Бургас
в Братислава

➤ Deti z BSŠ preložili básne
bulharskej poetky
Peti Dubarevej

➤ Hronský Beňadik
nás opäť srdečne
privítal

➤ Deň Burgasu
v Bratislave

ЗВЕЗДИЧКИ - ПО ЕДНА ВЪВ ВСЯКО ДЕТСКО СЪРЦЕ

"Казвам се Тамара Ворел и избрах да преведа стихотворението „Гатанка-автопортрет“. В него Петя много забавно се е представила. Смах се с глас. Имах проблем с думичката „щърба“. Отначало си мислех, че е нещо подобно на щъркел, но се оказа липса на зъби в устата..."

Тамара е едно от седемнадесетте усмихнати дечица, ученици в трети клас на БСУ „Христо Ботев“ в Братислава. Рецитира на чист български, с леко напевен акцент, но изрядно граматически. Защото е словаче – както и голяма част от другите

и 16 съученици и съученички. После следват Нелка, Татяна, Петер, Лаура, Вероника, Ребека, Димана, Виктор....

"Казвам се Матей Лацкович и избрах стихотворението „Лято в България“.

Помислих, че ще превеждам за морето, но... В него Петя разказва как комбайните жънат през лятото. Имах проблем да преведа думата „боботя“. На словашки най-близка е ..."

Превод на поетичен текст не е лесна работа за възрастни, камо ли за деца. Някои строфи не се римуваха, понякога ритъмът на изказа е леко спънат. Но очите на децата светят в усмивка. Справили са се и са горди. Класът на Радмила Илиева – възискателната и неуморна учителка, която все измисля нещо по-така.

Децата четат стихотворенията, разгърнали малки двуезични книжки в ръце. Всяко е избрало едно стихотворение от най-ранния творчески период на българската поетеса Петя Дубарова, което е превело на словашки и после е нарисувало по него една картинка – да разкаже с боички какво му е казала и подсказала Петя със своето стихотворение. После г-жа Радмила Илиева се е разтичала и е успяла да събере и издаде тези стихотворения, техните преводи и рисунки в малка, но истинска книжка – с корици, с цвят и с техните имена. Присъствам на представянето на тази „тяхна“ книжка пред сънародници в залата на Българския културен институт в Братислава.

HVIEZDIČKY - PO JEDNEJ DO SRDCA KAŽDÉHO DIEŤAŤA

"Volám sa Tamara Vorel a vybrala som si preložiť báseň „Hádanka- Autoportrét“. V ňom sa veľmi zábavne predstavila Petya. Smiala som sa nahlas. Mala som problém so slovom „щърба“ (bezzubá). Najprv som si myslela, že je to niečo ako bocian, ale ukázalo sa, že je to keď v ústach chýbajú zuby..."

Tamara je jedno zo sedemnástich usmievavých detí, študentov tretieho ročníka BSOU „Christo Botev“ v Bratislave. Recituje v bulharčine, s miernym melodickým prízvukom, ale gramaticky správne. Je Slovenka- rovnako ako väčšina z jej ďalších

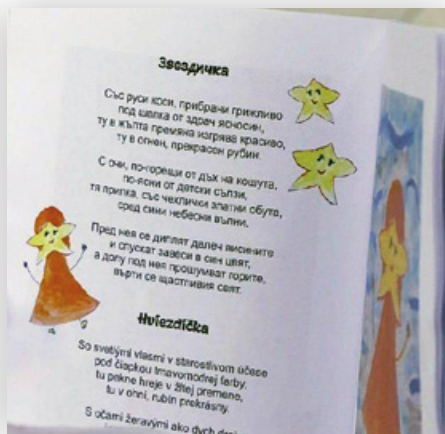
16 spolužiakov. Nasledujú Nelka, Tatiana, Peter, Laura, Veronika, Rebeka, Dimana, Viktor

"Volám sa Matej Lackovič a vybral som si báseň „Leto v Bulharsku“. Myslel som si, že budem prekladať o mori, ale v texte Petya popisuje ako kombajny kosia pšenicu. Mal som problém s prekladom slova „боботя“ (dunieť)."

Preklad poetického textu nie je ľahká práca ani pre dospelých, nieto pre deti. Niektoré strofy sa nerýmujú, niekedy je rytmus reči mierne spomalený. Oči detí však žiaria úsmevom, zvládli to a sú na to hrdé. Je to trieda Radmily Ilievej, náročnej a neúnavnej učiteľky, ktorá vždy vymyslí niečo netypické.

Deti čítali básne držiac v rukách malé dvojjazyčné knihy. Každý si vybral báseň zo skorého tvorivého obdobia bulharskej poetky Peti Dubarovej, preložil ju do slovenčiny a vedľa namaľoval obrázok- farebné vyjadrenie toho, čo v ňom Petia svoju básňou vyvolala. Pani Radmila Ilieva stihla pozbierať básničky, preklady a obrázky do malej farebnej knižky a vydať ju. Zúčastňujem sa na prezentácii tejto knižky v sále Bulharského kultúrneho inštitútu v Bratislave.

Nezáleží na tom, koľko z týchto malých študentov sa stane filológmi, prekladateľmi, umelcami - už je jasné, že pravdepodobnosť, že sa stanú vzdelanými ľuďmi s vysokou jazykovou kultúrou, je mnohokrát vyššia ako „priemerná“ hodnota pre 3. ročník. Je tiež zrejmé, že už milujú bulharský jazyk, už pocítili sladkosť uznania a vedia, že si to vyžaduje prácu a úsilie. Kniha s ich prekladmi to bude pripomínať – prechádzajúc od

Няма значение колко от тези малки ученици ще станат филолози, преводачи, художници – вече е ясно, че вероятността да станат грамотни хора с висока езикова култура е в пъти по-голяма от „средните“ стойности за трети клас. Ясно е също така, че вече обичат българския език, вече са усетили сладостта от признанието и вече знаят, че то изисква труд и усилия. Книжката с техните преводи ще им го напомня и занаят – преминавайки от индивидуално рецитиране към групова песен (по стихове на Петя, естествено) и обратно.

Да, Петя Дубарова е включена в учебната програма за трети клас. Ама в методическите указания за трети клас няма „превод на поетичен текст на чужд език за разширяване на езиковата култура на деца, чийто майчин език е различен от българския“. Нито пък изискване за „тематични рисунки по избрана от ученика тема за развиване на въображението и фината моторика, закръняващи от прекомерно общуване с интелигентни дивайси“. Няма и „разучаване на песни по стихове, предвидени в учебната програма, и представянето им във формата на рецитал за насърчаване на самочувствието на децата и усет за сценично присъствие“. Тогава защо, вместо да си гледа „валутната доволенка“, Радмила копае на баир лозе? За повече пари? Абсурд! В системата на образованието (поне в Българското училище в Братислава) няма механизми, които да възнаграждават допълнителни усилия, инициатива и постигнато качество в преподаването. Признание от ръководство и колеги? Хипотеза, в полза на която няма свидетелства. Защото е „будител“? Сигурно е така – ако не беше, нямаше да го прави. Ала това

индивидуалней recitácie k skupinovej piesni (citujeme z Petiných básní, samozrejme) a naspäť.

Áno, Petia Dubarová je súčasťou učebného programu, ale v programe nie je zahrnutý preklad poézie do cudzieho jazyka, odlišného od materského, za účelom rozvíjania jazykovej kultúry. Nie je tam ani požiadavka o „tematické kresby na rozvoj fantázie a jemných motorických schopností, spomalených nadmernou komunikáciou s intelligentnými zariadeniami“. V učebnom programe nie je ani „skúmanie básní a ich prezentácia vo forme recitálu čo podporuje sebadomie a pocit umeleckého prejavu na javisku“. Prečo sa Rадmila namiesto toho, aby si užívala „devízové prostriedky“, vrhla loviť v kalných vodách? Za peniaze? Absurdné! Vo vzdelávacom systéme neexistujú mechanizmy (aspoň v bulharskej škole v Bratislave), ktoré by odmeňovali väčšie úsilie, iniciatívu a kvalitu výučby. Uznanie od vedenia a kolegov? Hypotéza, v prospech ktorej neexistujú dôkazy. Pretože je to „buditeľ“? Asi áno- ak by nebola, nerobila by to. Ukazuje to, aká je v podstate Rадmila, ale nevysvetľuje jej motívy.

A musím sa priznať, že po peniazoch a kariére, som prišla ku zabudnutým pojmom „česť“, „profesionálna dôstojnosť“, „spokojnosť s dobre vykonanou prácou“, „láska k deťom“. Takéto kritéria v popisoch pracovných povinností chýbajú, jednoducho je ťažké ich zmerať. Keď sa s nimi niekto stretne, kričia- „pozri sa, čo sa dá dosiahnuť, s našou pomocou“. Nútia ťa buď plakať od radosti, že sú prítomné alebo smútiť, že ich stretávaš tak zriedkavo. Staršia dáma so slzami v očiach, počas celého recitálu opakovala „neexistuje taký učiteľ ako je ona“! Existujú, ale sú raritou a zostávajú nepochopení

показва каква е Радмила, не обяснява нейните мотиви.

И тук – признавам, чак на „трето четене“, след парите и кариерата – ми идват позабравените „чест“, „професионално достойнство“, „удовлетворение от добре свършената работа“, „любов към децата“. Подобни критерии отсъстват от длъжностните характеристики, понеже са трудно измерими. Когато обаче човек се сблъска с тях, крещят насреща ни – „ето, погледни какво може да се постигне, когато ни има!“ И те карат да се просълзиш било от радост, че все още ги има, било от мъка, че ги виждаме толкова рядко. Както се бе просълзила една възрастна дама по време на рецитала, повтаряща отново и отново „е, такава учителка няма“.

Има, но вече са рядкост, неразбрани от институции и масовката. И съвсем логично – никой не обича да му вдигат левтата и да му джуркат уталоженото блато. Затова и сред българските институции в Братислава, държавни и граждански, не се намери кой да подкрепи издаването и отпечатването на една звездичка – скромната книжка с детските преводи и рисунки. Тогава?

Тогава остават децата. Онези, от Кърджали, които помнят и обичат своята учителка години, след като са „изкласили“, и продължават да носят в сърцата си запалената от нея звездичка. Те и признателни родители финансираха издаването на книжката „Звездичка над Белия замък“, за да помогнат на своята учителка и зад пределите на България да запали пламъка за цял живот и в сърцата на седемнадесетте деца от трети клас на Българското средно училище „Христо Ботев“ в Братислава. А самата учителка е убедена, че „Звездичката“ на Петя ще ги води единствено към доброта, любов и обич към българското слово.

За пръв път съжалих, че не съм станала учителка.

Автор: **Анна Иванова**

80 Г. ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ТОДОР КОЛЕВ - БЪЛГАРСКИЯТ ЧАРЛИ ЧАПЛИН

Тази година големият български актьор Тодор Колев щеше да навърши 80 години. Той е роден на 26 август 1939 г. в Шумен. Завършва актьорско майсторство във ВИТИЗ „Кръстьо Сарафов“ през 1965 година. Наричат го най-голямото явление в българското кино и театър. Абсолютно неповторим, изключителен, джентълмен, мечтател и Господин Любимец на публиката – големият Тодор Колев почина на 15 февруари 2013 година на 73-годишна възраст, след дълго боледуване.

Той бе изключителен актьор, който остави

inštitúciami a davom. Je to logické- nikto nechce aby mu latku nastavili vysoko. Preto spomedzi bulharských štátnych a občianskych inštitúcií v Bratislave sa nenašiel nikto, kto by podporil vydanie tej hviezdičky- malej skromnej knižky s detskými prekladmi a obrázkami. Nebol nikto, kto by podporoval vydávanie a tlač hviezdičky - pokornej brožúry pre detské preklady a kresby. Zostali len deti, deti z Kurdžali, ktoré majú radi a spomínajú na svoju učiteľku aj po dokončení školy a stále nosia v srdci tú ňou rozjasnenú hviezdičku.

Tie „deti“ a vďační rodičia financovali vydanie knižky „Hviezdička nad bielym hradom“. A pomohli svojej učiteľke, mimo Bulharska, zapáliť plameň na celý život v srdciach sedemnástich žiakov 3. ročníka BSOU „Christo Botev“ v Bratislave. A samotná učiteľka je presvedčená, že hviezdička Peti ich povedie k láske voči bulharskému slovu.

Prvýkrát som oľutovala, že som sa nestala učiteľkou.

Autor: **Anna Ivanova**

80. VÝROČIE OD NARODENIA TODORA KOLEVA- BULHARSKÉHO CHARLIHO CHAPLINA

Tento rok by veľký bulharský herec Todor Kolev mal 80 rokov. Narodil sa 26. augusta v r.1939 v Šumene. V roku 1965 absolvoval herectvo v Národnej akadémii divadla a filmu „Krustyo Sarafov“. Nazývajú ho najväčším fenoménom bulharského filmu a divadla. Jedinečný, výnimočný, džentlmen, snívajúci

голямо наследство, филми, музика, роли в театъра. Ето няколко любопитни факта за обичания Тодор Колев:

1. Когато кандидатства в тогавашния ВИЗИТ „Кръстю Сарафов“, изпитната комисия търсела бъдещи актьори с висока фигура и силен глас. Затова и първия път го късат от раз. На следващата година дребничкият Тодор Колев ги надхитрява, като се явява на изпита с обувки на високи токове, които прикрива под панталона, а гласа си преправя на по-дебел.

2. По време на кариерата си снима над 30 игрални филма, сред които „Цар и генерал“, „Козият рог“, „Иван Кондарев“, „Двойникът“, „Господин за един ден“ и „Опасен чар“.

3. В началото на демокрацията става народен представител в VII Велико народно събрание от листата на СДС

4. Работил е като съветник по въпросите на културата в посолството ни в Канада в периода 1992 – 1993 година.

5. Между 1994 – 1998 е автор и водещ на култовото ТВ предаване „Как ще ги стигнем... с Тодор Колев“.

6. През 2002-ра година записва емблематичната песен „Как ще ги стигнем американците“, чието заглавие влиза в ежедневния речник на българите.

7. През 2011 година Тодор Колев получи награда ИКАР за изключителен принос към българския театър.

8. Прякорът си Адама наследява от своя баща, виден и заможен шуменски шивач.

9. Последният филм, в който се снима, е сериалът „Сутрешен блок“, излъчван през 2012 година по ТВ7.

В негова памет предлагаме част от най-незабравимите цитати от филмите на майстора:

„Няма как да обясниш нещо на човек, с когото ви делят два вагона книги.“

„Икономията е майка на мизерията.“

„Никоя жена не бива да чува, че някога друга

човек а oblíbený Pán divákov- velký Todor Kolev, 15. februára 2013 vo veku 73 rokov a po dlhej chorobe zomrel.

Bol to výnimočný herec, ktorý zanechal po sebe veľké dedičstvo- filmy, hudbu a divadelné role.

Tu je niekoľko zaujímavých faktov o milovanom Todorovi Kolevovi:

1. Skúšobná komisia akadémie divadla a filmu hľadala hercov s vysokou postavou a silným hlasom a preto ho prvýkrát odmietli. Nasledujúci rok drobný Todor Kolev prichádza na skúšku na podpätkoch, ktoré skrýva pod dlhými nohavicami a snaží sa rozprávať hrubším hlasom. Takým spôsobom prekabátil komisiu.

2. Počas svojej kariéry natočil viac ako 30 celovečerných filmov, medzi ktoré patria „Kráľ a generál“, „Kozí roh“, „Ivan Kondarev“, „Dvojička“, „Pán na jeden deň“ a „Nebezpečné kúzlo“.

3. Na začiatku demokratizácie sa stal poslancom 7. veľkého národného zhromaždenia na zozname SDS (Zväz demokratických síl).

4. V rokoch 1992 - 1993 pôsobil ako kultúrny poradca na Bulharskom veľvyslanectve v Kanade.

5. V rokoch 1994-1998 založil kultovú televíznu šou „Ako ich dobehneme s Todorom Kolevom“

6. V roku 2002 nakrútil kultovú pieseň „Ako dobehneme Američanov“, ktorej názov sa stal súčasťou slovníka Bulharov.

7. V roku 2011 Todor Kolev získal cenu IKAR za vynikajúci prínos pre bulharské divadlo.

8. Prezývku Adama zdedil od svojho otca- významného a bohatého šumenského krajčira.

9. Posledným projektom, ktorý natočil, bol televízny seriál „Ranný blok“, ktorý sa odvysielal v roku 2012 na TV7.

Na jeho počesť ponúkame niektoré z najpamätnejších citátov z majstrovských filmov:

„Neexistuje spôsob, ako niečo vysvetliť osobe, ktorú od vás oddeľujú dva vagóny kníh.“

„Šetrenie je matkou mizérie“

„Žiadna žena by nikdy nemala počuť, že iná bola milovaná viac, než ona. Je to princíp.“

„Ak si povieš: „Ó, môj Bože, aká škoda, že to končí“, potom si niečo zvládol.“

„Nemôžeš riešiť problémy ľudí s jednotlivcami, ktorých myšlienky sú niekde v podzemí.“

жена е била повече обичана от нея. Принцип."

„Ако си кажете „О, Господи, колко жалко, че свършва“, тогава сте направили нещо.“ „Не можеш с индивиди, чиито мисли са на етажи под земята, да решаваеш проблемите на хората."

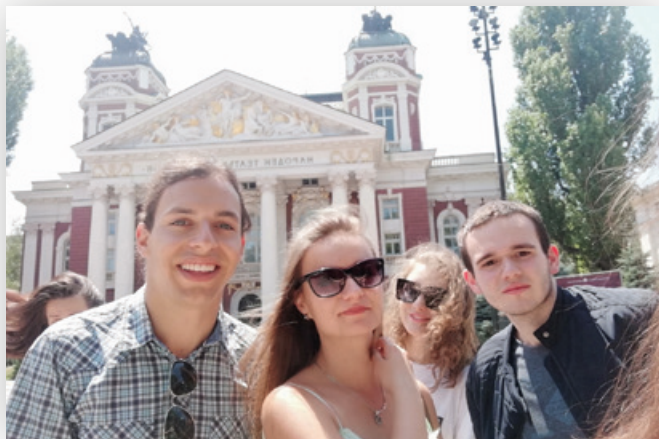
„Слушай, брат'че, какви са тия оставки? Няма да дезертираме! Науката е като хорото - хванеш ли се веднъж - край."

Автор: **Любен Русев**

ЛЕТЕН СЕМИНАР ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА В СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Като абсолвентка на руска езикова гимназия, имах възможност да опозная

един от славянските езици. Реших да продължа с руския език, но и да започна да уча още един език. Избрах да следвам специалността „Писмен и устен превод – руски език и култура и български език и култура“ в Университета „Коменски“ в Братислава. Благодарение на своя избор получих шанса от 14 юли до 1 август да участвам в Летния семинар по български език и култура, който се проведе в село Лозен, близо до столицата София.

Бяхме настанени сред красива природа и в реновирани стаи. Още от самото начало всички бяха с нас дружелюбни, приветливи и усмихнати. През първия ден писахме тест, който да определи езиковото ниво на участниците. Вечерта беше откриването на Летния семинар, на което се запознахме с декана на Факултета по славянски филологии и с организаторите. На последвалия коктейл се представихме и самите ние.

Всеки ден се провеждаха уроци по български език, лекции по превод, литература, култура и антропология. Избираеми бяха уроците по народно пеене и фолклорни танци. В програмата имаше и много екскурзии. Първата беше до Националния

„Počúvaj, brat, čo sú to za výpovede? Nebudeme dezertérmi! Veda je ako „choro“ – keď sa raz chytiš, tak koniec!"

Autor: **Lyuben Rusev**

LETNÝ SEMINÁR BULHARSKÉHO JAZYKA A KULTÚRY NA SOFIJSKEJ UNIVERZITE SV. KLIMENTA OCHRIDSKÉHO

Ako absolventka ruského bilingválneho gymnázia som mala možnosť spoznať jeden zo slovanských jazykov. Rozhodla som sa ďalej pokračovať v štúdiu a vybrať si ďalší jazyk, ktorým sa stala práve bulharčina. Na Univerzite Komenského v Bratislave som si vybrala odbor tlmočníctvo a prekladateľstvo ruského jazyka a kultúry v kombinácii s bulharským jazykom a kultúrou. Tento výber mi poskytol skvelé podmienky na to, aby som sa zúčastnila Letného seminára bulharského jazyka a literatúry, ktorý prebiehal v dedine Lozen, neďaleko hlavného mesta Sofie od 14. júla do 1. augusta.

Ubytovaní sme boli v krásnom prírodnom prostredí vo vynovených izbách. Hneď na začiatku boli všetci ku nám prívetiví, priateľskí a usmíati. Prvý deň sme písali test, ktorý rozhodol o tom, do akej jazykovej skupiny budeme pridelení. Večer sme mali otvorenie seminára, kde sa nám predstavil dekan fakulty slovanských filológií a organizátori. Po otvorení sme mali koktejlovú večer, kde sme sa predstavovali všetci semináristi.

Každý deň sme mali hodiny bulharského jazyka a prednášky z bulharského prekladu, literatúry, kultúry a antropológie. Dobrovoľné boli hodiny spevu bulharských národných piesní a hodiny tanca bulharských národných tancov. Na programe sme mali veľa exkurzií. Prvá exkurzia bola do Národného historického múzea, kde sme mali prehliadku aj s výkladom. Večer sme išli do pohoria Vitoša, kde sme mali piknik v prírode. Atmosféra tam bola naozaj neopísateľná, po večeri sme začali hrať na gitare, spievať piesne a tancovať. V takomto veselom duchu sme zakončili večer.

O tom, že sú Bulhari veľmi pohostinní sme sa presvedčili veľakrát. Na raňajky sme mali bohaté švédské stoly, ktoré stále dopĺňali a na ktorých nikdy

исторически музей с включена екскурзоводска беседа. Същата вечер посетихме Витоша и си направихме пикник сред природата. Атмосферата беше наистина неопишуема – след вечерята свирихме на китара, пяхме и танцувахме. В такъв дух на веселие приключи вечерта.

Неведнъж се убеждавахме в това, че българите са много гостоприемни. На закуска имахме богата шведска маса, която винаги се допълваше и никога не липсваха български деликатеси като баница или истинско сирене. За обяд и вечеря винаги имаше по някое ястие от българската кухня, което веднага ни ставаше любимо.

Очаквахме с нетърпение екскурзията до Пловдив – европейска столица на културата за 2019 г. След обиколката на града с екскурзовод имахме свободно време, през което можехме да разгледаме по-подробно забележителностите и да се насладим на атмосферата на този очарователен град в местните кафенета и ресторанти. Следващото пътуване беше до Рилския манастир, а на по-смелите се предлагаше двучасов поход в Рила.

Посетихме и Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Това беше незабравимо преживяване, след което повечето студенти казаха, че искат да учат точно тук. Вечеряхме в традиционен български ресторант, където бяха подготвили специална програма за нас. Видяхме кукерски танци и играхме български хора.

През цялото време имахме натоварен с лекции и екскурзии график. Не липсваха, разбира се, и забавления, като например караоке вечер, където всеки можеше да се включи и покаже своя певчески талант. Имахме също танцови забави със съвременни, но и по-стари български песни. На специална вечер на талантите всички участници можеха да се изявят и да покажат своя талант. Някои от нас пееха народните песни и танцуваха танците на своята родина, учеха ни да правим малки кукли от памук.

На вечерта, посветена на българския фолклор, песни пяха не само българските деца. Включихме се и ние с няколко народни песни, които научихме по време на Летния семинар, а също така изпълнихме български народни танци, репетирани преди това. Накарая танцувахме под звуците на песента „Бяла роза“, която успя вдигне на крака всички участници. Беше страхотно.

Времето лети ... Това беше и темата на последната ни задача. На официалното закриване на 57-ия летен семинар получихме грамоти, раници и книги. Нашите преподаватели представиха, обсъдиха и подбраха най-добрите идеи от нашите финални работи. Всяка група беше подготвила нещо за накрая – някои направиха видеоклипове, където се представяха и говореха за това, което най-много ги е очаровало в България, а други изпълниха песни. След тази официална част имахме празнична

неchýbali také bulharské pochůtky ako banica alebo pravý balkánsky syr. Na obed a na večeru sme vždy mali niečo z bulharskej kuchyne, ktorú sme si hneď oblúbili. Tešili sme sa na exkurziu do mesta Plovdiv – európskeho mesta kultúry pre r. 2019. Absolvovali sme obhliadku mesta aj s výkladom a potom sme mali voľný čas, kde sme si mohli bližšie pozrieť pamiatky, ktoré sa nám páčili alebo si vychutnať atmosféru tohto čarovného mesta v jednej z miestnych kaviární alebo reštaurácií. Ďalšou exkurziou bola cesta do Rílskeho kláštora a pre odvážnejších aj menšia, približne dvojhodinová, turistika do pohoria Rila.

Navštívili sme tiež Univerzitu sv. Klimenta Ochridského v Sofii. Bol to nezabudnuteľný zážitok, po ktorom si väčšina študentov povedala, že práve tu chce študovať. Večer sme mali pripravenú večeru v tradičnej bulharskej reštaurácii. Tu nám pripravili špeciálny program, kde sme videli kúckerské tance a mohli sme si zatancovať bulharské národné tance.

Počas celého seminára sme mali nabitý program

vdáka vyučovaniu a exkurziám. Samozrejme sa nezabudlo ani na zábavu a tak sme mali karaoke večer, kde si mohli všetci zaspievať do mikrofónu a ukázať svoje spevácke talenty. Príležitostne sme mali aj tanečné zábavy, kde sme mali možnosť počúvať a tancovať na moderné aj staršie bulharské piesne. Mali sme aj špeciálny večer talentov, kde všetci semináristi mohli ukázať svoj talent. Niektorí spievali ich národné piesne, tancovali národné tance, alebo nás ostatných učili vytvárať malé bábiky z bavlniek.

Na večeri bulharského folklóru vystupovali nielen bulharské deti s piesňami, ale aj my semináristi. Spievali sme zopár národných piesní, ktoré sme sa počas seminára naučili a taktiež sme zatancovali spoločne niekoľko národných bulharských tancov, ktoré sme mali nacvičené. Nakoniec sme tancovali na pieseň „Biela ruža“ a vtedy sa k nám pridali takmer všetci diváci. Bolo to nádherné.

Čas letí... To bola aj téma záverečnej práce. Na oficiálnom zakončení 57. letného seminára sme dostali diplomy, ruksaky a knihy. Naše vyučujúce mali príhovor, kde rozobrali a vybrali najlepšie myšlienky z našich záverečných prác. Každá skupina si pripravila niečo, čím sa prezentovala. Niektorí si pripravili videá, kde sa predstavili a rozprávali, čo ich na Bulharsku najviac fascinuje a iní spievali. Po tejto časti sme mali

вечера и дискотека, където всички се сбогувахме.

Летният семинар беше незабравимо преживяване, което ни придвижи напред и се превърна в една голяма мотивация за нас. Благодарение на него имаме възможност да живеем в българска среда и в продължение на три седмици ежедневно да общуваме на български език. По този начин значително повишихме комуникативните си умения. Запознахме се с голяма част от българската култура, с българските традиции и обичаи и се потопихме във вълшебството на тази страна. Запознахме със студенти и представители на други страни и култури. Въпреки че бяхме от различни кътчета на света, всички ни обединяваше едно нещо – любовта към българския език и култура, любовта към България.

Автор: **Янка Ленчешова**, студентка във 2. курс на специалността „Писмен и устен превод – руски език и култура и български език и култура“, Университет „Коменски“

ОТ ЛЕТНИЯ СЕМИНАР ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА ВЪВ ВЕЛИКО ТЪРНОВО СИ ДОНЕСОХМЕ МНОГО ПРИЯТНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ

Бетка: Може би ви е познато това чувство, когато имате твърде много спомени и ви е трудно да ги подредите и преразкажете в тяхната последователност. Но ако някой ви попита за конкретен спомен, за него можете да говорите с часове. За мен е огромно щастие, че всичко това преживях заедно с моята колежка Луца. Благодарение на Летния езиков семинар във Велико Търново винаги, когато се срещнем, се смеем и си спомняме милион неща. Ето защо ми хрумна, че можем да пресъздам един наш обичаен разговор. Луци, какво ще кажеш?

Луца: Страхотна идея. Мисля, че по-добре не можеше да го измислиш. Като за начало искам да благодаря на всички, които ни помогнаха да прекараме три невероятни седмици в нашата любима България. По време на целия престой наистина бяхме добре обгрижвани. На всяка крачка властваше приятна атмосфера. Спомняш ли си как протичаше един наш ден?

Бетка: Всяка сутрин отивахме първо на закуска, а в девет часа започваше обучението. Нашият

славностну вечеру а по nej diskotéku, kde sme sa všetci rozlúčili.

Letný seminár bol nezabudnuteľný zážitok, ktorý nás posunul vpred a stal sa pre nás obrovskou motiváciou. Vďaka nemu sme mali možnosť žiť tri týždne v bulharsky hovoriacom prostredí medzi Bulharmi, s ktorými sme komunikovali denno-denne, a tým sa naša komunikačná úroveň bulharského jazyka výrazne zvýšila. Spoznali sme veľkú časť bulharskej kultúry, bulharských tradícií a zvykov, ktoré nám ukázali, aká je táto krajina čarovná. Vďaka semináru sme sa spoznali so študentami aj neštudentami z iných krajín a z iných kultúr. Hoci sme boli každý z iného kúta sveta, predsa nás spájalo jedno: láska k bulharčine, bulharskej kultúre a k Bulharsku.

Autor: **Janka Lenčesová**, 2. ročník bakalárskeho štúdia, prekladateľstvo a tlmočnictvo: bulharský jazyk a kultúra a ruský jazyk a kultúra, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Z LETNÉHO SEMINÁRA BULHARSKÉHO JAZYKA A KULTÚRY VO VELIKO TARNOVO SME SI ODNIESLI VEĽA PEKNÝCH ZÁŽITKOV

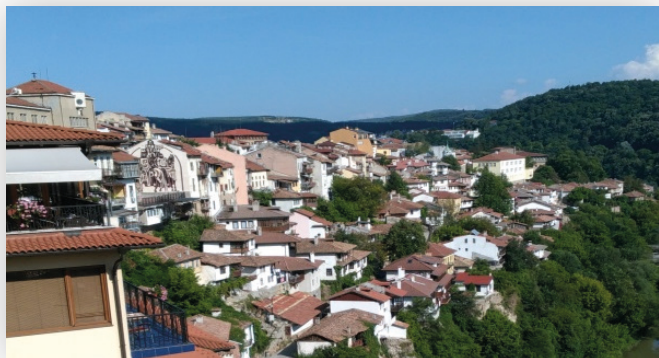

Бетка: Možno to poznáte: keď máte priveľa spomienok, je ťažké ich potriediť a postupne, logicky vyrozprávať. Ale keď sa vás už niekto spýta na konkrétnu spomienku, viete o nej rozprávať hodiny. Ja pociťujem ako obrovské šťastie, že sme všetko zažili s mojou spolužiačkou Luckou spolu a vždy keď sa vidíme, sme sme sa a spomíname na milión vecí práve vďaka bulharskému semináru vo Veliko Tarnovo. Preto mi napadlo skonštruovať našu takmer bežnú konverzáciu. Luci, čo povieš?

Луца: Super nápad. Myslím, že lepšie si to vystihnúť ani nemohla. Na začiatok by som sa chcela poďakovať všetkým, ktorí sa podieľali na tom, že sme mali možnosť prežiť tri úžasné týždne v našom milovanom Bulharsku. Počas celého pobytu bolo o nás naozaj dobre postarané. Na každom kroku prevládala príjemná atmosféra. Spomenieš si ako prebiehal náš bežný deň?

Бетка: Každé ráno sme išli najskôr na raňajky a o deviatej sa začala výučba. Naš učiteľ bol ten najlepší zo všetkých – akurát, že to hovorili všetci – stále rozprával len po bulharsky a naučil nás veľa vecí aj mimo učebnice. Výučba trvala dve hodiny a po nej nasledovali špecializované semináre – na výber sme mali z viacerých, väčšina

преподавател беше най-добрият от всички, всеки така казваше. Говореше само на български и ни научи на много неща, които ги нямаше в учебниците. Уроците продължаваха два часа и бяха последвани от специализирани семинари. Можехме да си изберем кой от тях да посещаваме, повечето бяха на български език и само един на английски за студентите от по-ниските езикови нива. През първата седмица ходех на семинар по българска култура, а през втората – по българска литература. След семинарите следваше обяд и свободна програма. Почти всеки път отивахме до града и успяхме да се влюбим в него. А вечерта винаги беше изпълнена с различна програма. Коя вечер ти хареса най-много?

Луца: Като допълнение на твоя отговор и аз искам да похваля нашия преподавател, който беше много мил и дружелюбен. През по-голямата част от уроците се забавлявахме, но въпреки това научихме много. А моята любима вечер ли? Вечерта на българската кухня, на литературата или пък вечерта на международната кухня и още други. Всяка си имаше своя чар. Наистина е трудно се посочи само една от тях и все пак най-много емоции в мен остави втората ни вечер заедно, когато всички се опознахме по-отблизо и приятелството ни започна да пуска корени. По време на тази вечер организаторите пускаха по една популярна песен от всяка участваща в Семинара страна и нашата задача беше да отгатнем от коя страна е песента. Впоследствие участниците от съответната държава трябваше да се представят. Беше доста забавно да наблюдаваме реакциите на участниците за песента, която представляваше Словакия – „Тази не“ на Кристина. Освен вечерите прекарвахме много време заедно и през деня, по време на различни дейности. Имахме възможност да пътуваме до красиви места извън Велико Търново. Коя екскурзия ти хареса най-много?

Бетка: Определено тази до пещерата „Леденика“. Въпреки че дотам и обратно пътувахме повече от 6 часа, тя е много красива пещера с ледена украса и да преминеш през всичките ѝ малки пролуки и мостове, си беше чист адреналин. Трябва обаче да кажа, че макар да видях и други български градове, след две седмици престой във Велико Търново се чувствах като у дома си. Все ми е тъжно, че вече не съм там и бих искала да се върна

з nich sa konala v bulharčine, jeden vždy v angličtine pre tých, ktorí boli v nižších skupinách. Ja som prvý týždeň navštevovala bulharskú kultúru a druhý týždeň bulharskú literatúru. Potom nasledoval obed a voľný program, cez ktorý sme takmer vždy išli do mesta, ktoré sme si neskutočne zamilovali. A večer sa konal vždy iný program. Ktorý večer sa tebe páčil najviac?

Lucka: Rada by som ešte nadviazala na tvoju odpoveď a pochválila nášho učiteľa, ktorý bol veľmi milý a priateľský. Väčšinu z výučby sme sa zabávali, a aj napriek tomu sme sa veľa naučili. A môj obľúbený večer? Večer bulharskej kuchyne, literatúry, či naopak medzinárodnej kuchyne a veľa ďalších. Každý mal svoje čaro. Je naozaj ťažké vyzdvihnúť len jeden, no najväčšie emócie vo mne zanechal náš druhý spoločný večer, kedy sme mali možnosť spoznať sa bližšie a nové priateľstvá pomaly zapúšťali korene, haha. Tento večer prebiehal tak, že organizátori pustili známu pieseň každej zúčastnenej krajiny a našou spoločnou úlohou bolo zistiť, o ktorú krajinu ide. Následne sa účastníci z uhádnutého štátu predstavili. Bol celkom zábavné pozorovať reakcie ostatných na pieseň, ktorá reprezentovala Slovensko - „Ta ne“ od Kristíny. Okrem večerov sme spolu strávili veľa času aj počas dňa pri rôznych aktivitách. Niekoľkokrát sme mali možnosť vycestovať na krásne miesta mimo Veliko Tarnovo. Na ktorý výlet máš najkrajšie spomienky?

Betka: Určite na Ledeniku! Hoci je pravda, že sme tam a späť cestovali viac ako 6 hodín, je to nádherná ľadovcová jaskyňa a prejsť cez všetky jej malé škulinky a mostíky bol aj celkom adrenalín. Ale aj tak musím povedať, že hoci som videla aj iné bulharské mestá, vo Veliko Tarnove sa po tých dvoch týždňoch cítim ako doma, je mi stále smutno, že tam už nie som a stále by som sa tam chcela vrátiť, aj keby len na chvíľku. Aké je Veliko Tarnovo z tvojho pohľadu? Vieš si predstaviť, že by si tam študovala?

Lucka: Toto mesto je kúzelné. Má čosi, čo ostatným chýba, a preto mi veľmi rýchlo prirástlo k srdcu. Je síce malé, ale nádherné snád' z každej strany. Ľudia, aj univerzita, pôsobili príjemne a viem si predstaviť, že by práve Veliko Tarnovo bolo miesto, kde by som prežila kúsok svojho života... A napokon, myslím, že sa obidve zhodneme ak povieme, že letný seminár, práve v tomto meste, bol na zdokonalenie bulharského jazyka tou najlepšou voľbou. Existuje ešte niečo, čím ťa seminár obohatil?

Betka: Rozhodne veľa priateľov z každého kúta sveta. Naozaj nám organizátori semináru vytvorili

обратно, дори и за малко. Как ти се струва Велико Търново? Можеш ли да си представиш да следваш там?

Луцка: Този град е вълшебен. В него има нещо, което липсва на останалите градове и затова остана в сърцето ми. Той е малък, но красив отвсякъде. Хората, университетът създават приятни впечатления. Ето защо мога да си представя да изживея част от живота си точно тук, във Велико Търново.

Мисля си, че и двете няма да сгрешим, ако кажем, че Летният семинар във Велико Търново беше най-добрият избор за подобряване на нивото на българския език. Има ли още нещо, с което те обогати този семинар?

Бетка: Определено с много приятели от всички краища на света. Всъщност организаторите ни създадоха дом, за което искам отново да благодаря.

Автори: **Алжбета Душекoва**, студентка във 2. курс на специалността „Писмен и устен превод – английски език и култура и български език и култура“, Университет „Коменски“

Луция Сръшньова, студентка във 2. курс на специалността „Писмен и устен превод – английски език и култура и български език и култура“, Университет „Коменски“

ИСТИНСКО ПРИЯТЕЛСТВО

Може би думата приятелство е доста слаб израз на това, което се изгради за повече от половин век между нас. Това приятелство премина в най-големия за нас празник в годината, който поддържа дългогодишната дружба и кръвното братство между нашите два народа. Символът на братството е гробът, в който са погребани загиналите български партизани медици и инженери в ожесточена битка в края на Втората световна война край словашкото село Хронски Бенадик.

Тук гражданите на китното историческо село са издигнали паметник с имената на младите

domov, za čo sa ešte raz chcem poďakovať!

Автори: **Alžbeta Dušeková**

(odbor: prekladateľstvo a tlmočníctvo v kombinácii anglický a bulharský jazyk)

Lucia Sršňová

(odbor: prekladateľstvo a tlmočníctvo v kombinácii bulharský a slovenský jazyk) – študentky 2.ročníka bakalárskeho stupňa štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského

SKUTOČNÉ PRIATELSTVO

Možno slovo „priateľstvo“ je dosť slabým vyjadrením toho, čo sa medzi nami vybudovalo za viac ako pol storočia. Toto priateľstvo sa pre nás stalo najväčším sviatkom roka, oslavou nášho dlhoročného kamarátstva a pokrvného bratstva našich dvoch národov. Symbolom tohto bratstva je hrobka, v ktorej boli pochovaní bulharskí partizáni- medici a inžinieri, ktorí sa na konci druhej svetovej vojny, v krutej bitke pri slovenskej dedinke Hronský Beňadik, obetovali.

Práve tu občania malebnej historickej obce postavili pamätník s menami padlých mladých bulharských hrdinov. Napriek nebezpečenstvu a riziku sa mnoho bulharských mladých ľudí, väčšinou študentov z Bratislavy, zapojilo do stále zväčšujúceho sa hnutia proti násilnej vojne a fašizmu. Niektorí z nich boli zatknutí a poslaní do rôznych koncentračných táborov v Nemecku, iní- približne 30- sa stihli spojiť a pripojiť k partizánom. Osem z nich sa už nikdy nevrátilo

български герои. Пренебрегвайки опасности и рискове, много български младежи, повечето студенти в Братислава, се включват във все по-засилващото се движение срещу жестоката война и фашизма. Някои от тях са арестувани и изпратени в различни концентрационни лагери в Германия, други – около 30 души – успяват да намерят връзка и да се присъединят към партизаните. А осем от тях никога не се завръщат при своите близки...

И така десетки години, както и през този слънчев септемврийски ден, българите от Братислава и околностите, заедно с представители на Българското посолство и акредитирани наши представителства, се връщаме в „нашето братско село“, да положим венци и цветя на гроба на героите и със сведени глави да си спомним, че и българската младеж е дала жертви за днешната свобода.

При влизането ни в красивия Хронски Бењадик пред нас се очертава куполът на една от най-големите катедрали в Словакия. Пред сградата на Културния дом и Общината, под разветите български и словашки знамена, ни посреща кметът на Хронски Бењадик г-н Кровина, заедно с членове на ръководството. Следва официално посрещане по стар славянски обичай – с хляб и сол, и записване в паметната книга. Изведнъж засвири акордеон и се понесоха български песни. Бяхме впечатлени – след толкова години прекрасните дами от местната група „Делинка“ продължаваха да пеят български песни. С приветствено слово ни посрещна и поздрави г-н Кровина. Прочувствено слово изнесе консулт на нашето посолство г-н Калин Димитров.

Първото полагане на венци и цветя бе пред паметника на загиналите герои през войната. И шествие от дълга колона потегли към местните гробища, където на почетно място, оградено и старателно поддържано, се намира паметникът на загиналите български герои. Кратки слова, смирено мълчание, полагане на венци и цветя. Чуваме няколко изстрела на войниците от почетната стража, припомняйки ни за последните мигове на нашите партизани.

Натъжени, върнали се в далечните години, но и доволни от отдадената почит и поклон пред нашите герои, се връщаме в приемната зала на Културния дом, за да благодарим на г-н Кровина и на всички съпричастни в това прекрасно,

к svojim blízkým.

А так, už desiatky rokov, v tomto slnečnom septembrovom dni, sa Bulhari z Bratislavy a jej okolia, spolu so zástupcami bulharského veľvyslanectva a našimi akreditovanými zástúpeniami, vracajú do bratskej obce, aby položili vence a kvety pred hrobky hrdinov, a so sklonenými hlavami si pripomenuli, že aj bulharská mládež sa obetovala pre dnešnú slobodu...

Pri vstupe do prekrásneho Hronského Beňadiku sa vynára kupola jednej z najväčších katedrál na Slovensku. Pred budovou kultúrneho domu a pod rozvinutými bulharskými a slovenskými vlajkami, nás privítal starosta obce Hronský Beňadik pán Krovina a členovia vedenia. Nasledovalo oficiálne privítanie, podľa starých slovanských zvykov chlebom a soľou, a zápis do pamätnej knihy. Zaznel akordeón a začuli sme bulharské piesne. Krásne dámy z miestneho súboru „Delinka“ spievali naše bulharské piesne, boli sme ohromení.

Pán Krovina nás privítal príhovorom po ktorom nasledoval dojímavý prejav zástupcu nášho veľvyslanca-konzula Kalina Dimitrova.

Prvé kladenie vencov a kvetov sa uskutočnilo pred pamätníkom padlých hrdinov. Nasledoval pochod do miestneho cintorína, kde sa na čestnom mieste nachádza socha padlých bulharských hrdinov, oplotená a starostlivo udržiavaná. Krátke slová, tiché mlčanie, kladenie vencov a kvetín... Počuli sme niekoľko výstrelů od vojaků čestnej stráže, ktoré nám pripomenuli posledné chvíle našich padlých partizánů.

Vracali sme sa do sály Kultúrneho domu smutní, ako keby sme sa aj my ocitli v tých dávnych časoch, ale boli sme aj spokojní s prejavom úcty voči našim hrdinom. Poďakovali sme sa za starostlivosť a údržbu pamätníka páňovi Krovinovi a všetkým, ktorí sa na tomto úžasnom, úprimnom privítaní zúčastnili. V príjemnom rozhovore,

сърдечно посрещане, за грижите, които полагат за паметника. В приятен разговор на чаша чай и кафе си пожелахме идните ни срещи да бъдат все така радушни, може би и обогатени със стари практики на приятелски срещи – културни, спортни и др.

Разделяме се като истински приятели и си обещаваме, че догодина ще дойдем отново. Г-н Кровина ни води към катедралата, запазил ни е час да я разгледаме. Благодарността ни е голяма, а очакването още по-голямо.

Импозантният портал на катедралата се отваря и още при първите стъпки ни поглъща силата на духа, смиреността и хилядолетната история на вярата. Приятният и отзивчив игумен ни водеше и разказваше историята на катедралата, за етапите,

pri šálke čaju a kávy, sme si želali, aby aj naše budúce stretnutia boli také príjemné a možno aj obohatené o dobre známe priateľské sústreduenia, buď tie kultúrne alebo športové.

Rozlúčili sme sa ako skutoční priatelia a prisľúbili si, že na budúci rok prídeme znova. Pán Krovina nás sprevádzal do katedrály, kde nám zabezpečil prehliadku chrámu. Naša vďačnosť bola veľká a očakávanie ešte väčšie. Impozantné brány katedrály sa otvorili a už s prvými krokmi sme boli unesení silou ducha, pokory a tisícročnej histórie viery. Príjemný a pohotový opäť nám rozprával o dlhej histórii chrámu, o etapách, ktorými prešiel, o inváziách, ale aj o príjemných chvíľach, keď v roku 1970 bol celý benediktínsky komplex uznaný za národnú kultúrnu pamiatku. Vyšli sme potichu,

през които е преминала, за нашествията, но и за приятните моменти, когато през 1970 г. целият бенедиктински комплекс е обявен за национален паметник на културата. Излизаме тихо, силно впечатлени от видяното и от разказа на игумена. Някой от групата изрече: „И тая светиня пазят нашите герои“...

Разделяме се с Хронски Бенядик и за завършек на хубавия слънчев ден решаваме да посетим Банска Щявница.

Обещаваме си, че и в бъдеще ИСТИНСКОТО НИ ПРИЯТЕЛСТВО ще продължи, защото е подписано с истинска дългогодишна дружба и с кръвта на нашите герои.

Автор: Емилия Хрушикова

РАЗГОВОР С БАЛКАНИСТКАТА ЗУЗАНА ПИПТОВА-ВРАБЧЕВ, КОЯТО ЖИВЕЕ ОТ ПОЧТИ ДЕСЕТ ГОДИНИ В БЪЛГАРИЯ

Наскоро прочетохме доста интересно интервю с Вас в консервативния ежедневник „Постой“, където говорите за това как сте се решили да учите в Българското училище в Братислава, без да имате български корени и за това как Ви приемат в България. Бихме искали да Ви зададем няколко въпроса, които, надяваме се,

ohromení tým, čo sme videli a príbehom, ktorý sme si vypočuli. Niektorí zašepkali: „Aj táto svätyňa chráni našich hrdinov“...

Lúčime sa s Hronským Beňadikom a pre krásne dovŕšenie pekného slnečného dňa sme sa rozhodli navštíviť Banskú Štiavnicu.

Sľubujeme si, že naše skutočné priateľstvo bude pokračovať aj do budúcnosti, pretože je podpísané krvou našich hrdinov.

Autor: Emília Hrušikova

ROZHOVOR S BALKANISTKOU ZUZANOU PIPTOVOU-VRABČEVOU, KTORÁ ŽIJE V BULHARSKU TAKMER DESAŤ ROKOV

Nedávno sme si s vami prečítali veľmi zaujímavý rozhovor v Konzervatívnom denníku 'Postoj', kde hovoríte o tom, ako ste sa rozhodli študovať na bulharskej škole v Bratislave bez toho, žeby ste mali bulharské korene a ako ste v Bulharsku akceptovaní.

Radi by sme vám položili niekoľko otázok, ktoré by mohli zaujímať aj našich čitateľov:

1. Keďže máte už dlhý čas blízko k bulharskej kultúre a mentalite, aké vlastnosti si myslíte, že charakterizujú Bulharov ako národ, tie ktoré by mali zachovať a odovzdať ďalším generáciám?

Bulharsko je juhoeurópskou krajinou a táto

да са интересни и за нашите читатели.

1. След като толкова време сте близо до българската култура и менталитет, какви качества смятате, че определят българите като народ, тези, които те трябва да запазят и предадат на поколенията?

България е южноевропейска държава и този факт се отразява и в начина на общуване между хората, създаване на връзки – лични или професионални. Хората в България са различни, колкото разнообразна и богата е и тяхната култура, история, етнография и диалекти. Не бих се наела да направя обобщение, защото то сигурно не би могло да обхване цялата картина. Българският народ има много качества. Друг е въпросът дали те старателно се съхраняват и предават от поколение на поколение или поради естеството на живота е по-лесно, както се казва, да минеш метър, пък следващите поколения да го мислят. В този смисъл можем да видим прекъсване на предаването на ценностите, характерни за българите.

2. Знаем добре, че в годините на прехода отношенията между хората доста се усложниха в България. Това, което преди сближаваше хората, се промени драстично, темите за разговор станаха други, хората малко се отдалечиха един от друг и това натъжава много от нас. Вие не сте обременена с това минало и история и ни е интересно как виждате тези отношения от Вашата гледна точка?

Необременеността ми е подвъпрос, защото съм родена в бившия Източен блок, още по времето на комунизма в тогавашната Чехословашка социалистическа република.

Ако имате предвид конфликта между „комунисти“ и „антикомунисти“, проблемът се състои в това, че в огромната си част това не е идеен конфликт. Идеиният конфликт не би следвало да довежда до личностни конфликти, които имат много повече морално измерение, отколкото идеологическо и политическо. Особено когато след отварянето на досиетата, се разкриха мнозина приятели, градили успех, предавайки „другарите си“. „Истината ще ви направи свободни“ е библийски цитат, който не губи от тежестта си и две хилядолетия по-късно.

Хората са социални същества с необходимост да общуват помежду си. Междупоколенченските теми винаги са били различни, но това е нормално. Нездравословно е да изискваме от млад човек да мисли и да се държи като човек в пенсионна възраст и обратното. Не случайно имаме поколения X, Y и Z, които са различни и поглеждат на света с друго око. Трети аспект на неразбирателство е възможността да пътуваш. Самият път променя. Имайки опит от друга държава, българските емигранти разбират, че няма нищо уникално в ежедневието на българите в България, а проблемите навсякъде са едни и същи.

3. Какво е мнението Ви за съвременната

skutočnost sa odráža v spôsobe, akým ľudia komunikujú, vytvárajú si vzťahy - osobné alebo profesionálne. Ľudia v Bulharsku sú rôznorodí a bohatí ako ich kultúra, história, etnografia a reč. Nedovolila by som si zhrnutie, pretože by určite nepokrylo celý obraz. Bulhari majú mnoho kvalitatívnych vlastností. Ďalšou otázkou je, či sú starostlivo uchované a prenášané z generácie na generáciu, alebo či je kvôli spôsobu života ľahšie, ako sa hovorí, „prejsť meter“ a ďalšie generácie nech si poradia. V tomto zmysle vidíme prerušenie prenosu hodnôt charakteristických pre Bulharov.

2. Dobře vieme, že v rokoch prechodu na kapitalizmus sa vzťahy medzi ľuďmi v Bulharsku skomplikovali. To, čo kedysi zbližovalo ľudí, sa dramaticky zmenilo, témy rozhovorov sa zmenili, ľudia sa od seba trochu vzdialili a mnohých z nás to znepokojuje. Vy nie ste zatážená touto minulosťou a históriou a sme zvedaví, ako vidíte tieto vzťahy z vášho pohľadu?

Moja nezaťaženosť je diskutabilná, pretože som sa narodila v bývalom východnom bloku počas komunizmu vtedajšej ČSR.

Ak máte na mysli konflikt medzi komunistami a antikomunistami, problém je ten, že z veľkej časti nejde o koncepčný konflikt. Ideologický konflikt by nemal viesť k osobným konfliktom, ktoré majú oveľa morálnejší rozmer ako ideologické a politické. Najmä vtedy, keď sa po otvorení spisov odhalili mnohí priatelia, ktorí prosperovali tým, že zradili svojich „kamarátov“. „Pravda ťa oslobodí“ je biblická citácia, ktorá nestráca svoju váhu ani o dve tisícročia neskôr.

Ľudia sú sociálne bytosti, ktoré majú potrebu

komunikovať navzájom. Medzigeneračné témy boli vždy odlišné, ale je to normálne. Je nezdravé vyžadovať od mladého človeka, aby premýšľal a konal ako človek v dôchodkovom veku a naopak. Nie je to náhoda, že máme generácie „X“, „Y“ a „Z“, ktoré sa líšia a pozerajú sa na svet iným okom. Tretím aspektom nedorozumenia je schopnosť cestovať. Samotná cesta mení. Bulharskí emigranti, ktorí majú skúsenosti z inej krajiny, chápú, že na každodennom živote Bulharov v Bulharsku nie je nič jedinečné a že problémy sú všade rovnaké.

3. Aký je váš názor na súčasnú bulharskú kultúru - váš manžel je slávny sochár Andrey Vrabčev a určite

българска култура – съпругът Ви е известният скулптор Андрей Вrabчев и със сигурност сте в крак с най-новото и интересното, което се случва в България?

В България има възход на литературата, театъра и киното. Класическата музика винаги е била на високо ниво. Проблемите на българската култура не са по-различни от тези на всяка друга култура. България трябва да се отвори за световната сцена, за да може самата тя да се включи в тази сцена. Позицията на пазител на някакви ценности и затварянето на очите за това, че тези ценности са по-добре запазени и развити от други, провинциализира културата. Въпреки че визуалните изкуства са в по-неблагоприятно положение, другите сфери, където има по-голям интерес, като литература, театър или музика, успяват постепенно да се еманципират.

4. Смятате ли, че българската култура има потенциал, че има дори какво да покажем на света?

Въпросът е какво искаме да покажем. В Словакия например името на скулптора Емил Венков е много добре познато, както и произведенията му. Колко души в България обаче знаят за този талантлив българин? Кристо или дори тенисистът Григор Димитров също не са продукт на българската държава, а на собствените си усилия, работа и подкрепа от най-близките. Несъмнено България има какво да покаже на света. Въпросът е дали светът се интересува от това, което България смята за интересно и какво прави българската култура, за да заинтригува останалата част от света със своите проблеми. Трябва да се запитаме как през националната култура можем да допринесем за общочовешкото. Ако се фокусирам само върху себе си, рискувам да стана фолклорен, екзотичен и неразбираем. Ако пък се хвърля да бъда като другите, губя това, което ме отличава от тях. За съжаление, двете крайности са широко разпространени в българските „артсреда“. Най-труден се оказва пътят на авторите, които, без да се водят по модата, са общочовешки, но имат и ясна идентичност. Те са отхвърляни от чуждите като провинциални, от местните като предатели.

5. На последно място, от първа ръка, усещате ли подобрение в живота в България?

Като цяло подобрение със сигурност има, това не може да се отрече. В някои сфери подемот се усеща повече, в някои по-малко. Важното е обаче също така усещането за подобрение дали се разглежда в краткосрочен или в дългосрочен план. Сегашните политически мерки и стъпки ще дадат резултат чак след време. Тогава ще е важно паметта ни да не е къса, за да можем да направим истинска равностметка не само за съдържанието на хладилника си през времето, а за развитието на всеки един от регионите в цялата страна.

Автор: **Зузана Пиптова-Вrabчев**

ste v kontakte s tým najnovším a najzaujímavejším, čo sa deje v Bulharsku?

V Bulharsku je vzostup literatúry, divadla a kina. Klasická hudba bola vždy na vysokej úrovni. Problémy bulharskej kultúry sa nelíšia od problémov akejkoľvek inej kultúry. Bulharsko sa musí otvoriť svetovej scéne, aby sa do tejto fázy začlenilo. Pozícia ochrancu niektorých hodnôt a zatváranie očí pred skutočnosťou, že tieto hodnoty sú lepšie zachované a rozvinuté ako iné, provincializuje kultúru. Aj keď je vizuálne umenie v nevýhodnej pozícii, postupne sa emancipujú iné oblasti, o ktoré je väčší záujem, napríklad literatúra, divadlo alebo hudba.

4. Myslite si, že bulharská kultúra má potenciál, že dokonca máme čo ukázať svetu?

Otázka znie, čo chceme ukázať. Napríklad na Slovensku je veľmi dobre známe meno sochára Emila Venkova, ako aj jeho diela. Koľko ľudí v Bulharsku však vie o tomto talentovanom Bulharovi? Kristo alebo dokonca tenista Grigor Dimitrov tiež nie sú produktom bulharského štátu, ale ich vlastného úsilia, práce a podpory blízkych. Bulharsko má určite čo ukázať svetu. Otázkou je, či sa svet zaujíma o to, čo si Bulharsko myslí, že je zaujímavé a čo robí bulharská kultúra, aby svojimi problémami zaujala zvyšok sveta. Musíme

si položiť otázku, ako môžeme prostredníctvom národnej kultúry prispieť k univerzálnosti. Ak sa sústredím výlučne na seba, riskujem, že budem ľudový, exotický a nepochopiteľný. Ak sa hodím do davu ako ostatní, stratím to, čo ma od nich odlišuje. Bohužiaľ, oba extrémny sú rozšírené v bulharských „umeleckých kruhoch“. Najťažšia je cesta autorov, neovplyvnených módou, ktorí sú univerzálni, ale majú jasnú identitu. Cudzí ich odmietajú ako provinčných, miestni ako zradcov.

5. A na poslednom mieste, z prvej ruky, pociťujete zlepšenie úrovne života v Bulharsku?

Vo všeobecnosti zlepšenie určite je, nemožno ho poprieť. V niektorých oblastiach je ho cítiť viac, v niektorých menej. Dôležité však je, či je zlepšenie vnímané z krátkodobého alebo dlhodobého hľadiska. Súčasná politická opatrenia a kroky prinesú výsledky v priebehu času. Potom bude dôležité, aby naša pamäť nebola krátka, aby sme mohli časom spraviť skutočnú inventúru obsahu nie len našej chladničky v danom čase, ale aj v rozvoji každého z regiónov v celej krajine.

Autor: **Zuzana Piptova-Vrabcheva**

СТРАНАТА НА ДУМИТЕ Е ЦЕННА СТРАНА ...

Каква според вас е тази страна? Кой живее там и как изглежда? Само способни и умни деца могат да ходят по нея, и то след като са научили правилата на тази страна. В нея живеят думи, звуци, срички, букви и много други жители. Ръководят я кралица Графика, майстор Сричка, майстор Дължина, палавите „хам“ и „млк“, „Дано“ и „Дюро“... С тази история, за децата в предучилищната група на детската градина „Христо Ботев“, започва играта с читанката.

В нашата детска градина децата от предучилищният клас се подготвят да влязат в първи, използвайки учебната програма на Елconiновата читанка и метода на фонематичното осъзнаване на фонемите.

Става въпрос за програма, която се ръководи професионално от нашите учители. Децата работят интерактивно, по игров начин, развивайки личността, вниманието и самоконтрола както и независимо критично мислене. По този начин децата постепенно се подготвят за ролята си на ученици. Те получават първите си читанки, където могат да рисуват и оцветяват. Децата също така работят и с цветни жетони, за да се научат да различават звуците. Всичко е под формата на игри и състезания, което мотивира децата към действие. Те се научават да работят в група и по двойки, да мислят конструктивно, да практикуват издръжливостта и концентрацията си, да развиват своя речник. Става въпрос за т.нар. „предчитателска“ способност, която е необходима за по-късното разбиране на графиката по време на четене. Тренирайки фонематичното осъзнаване, детето придобива понятие за дума, сричка и правопис. Езикът се представя на детето като озвучителна система, която има своята графична форма в писмения език.

Опитът с метода на Елконин показва, че децата имат по-добро слухово внимание, по-добро различаване на слуха и по-добра подготовка за училище. Методът е много подходящ и за деца с нарушено и забавено говорно развитие. Улеснява ги да практикуват писане и четене. Подходящ е и за деца, които имат проблем в различаването

KRAJINA SLOV JE VZÁCNÁ KRAJINA...

Čo myslíte aká je to krajina? Kto tam žije a ako táto krajina vyzerá? Môžu po nej chodiť iba šikovné a múdre deti, ktoré sa naučia všetky pravidlá tejto krajiny. Žijú v nej slová, hlásky, slabiky, písmenká a mnoho iných obyvateľov. Vládnú v nej Kráľovná Grafia, Majster Slabika, Majster Dĺžeň, nezbedníci Ham a Mlk, Dano a Ďuro...týmto príbehom začína pre deti v predškolskej triede v materskej škole Christa Boteva hra so šlabikárom.

V našej škôlke sa deti v predškolskej triede pripravujú na vstup do prvého ročníka pomocou Elkoninovho šlabikára a metódy fonematického uvedomovania hlások.

Ide o program, ktorý odborne vedú naše pani učiteľky. Deti pracujú interaktívne hrovou formou, pričom sa rozvíja osobnosť dieťaťa, jeho pozornosť, sebakontrola, ale aj samostatné kritické myslenie, a tým sa deti postupne pripravujú na rolu školáka. Dostanú svoje prvé šlabikáre, do ktorých kreslia a vyfarbujú. Pracujú tiež s farebnými žetónmi, pomocou ktorých sa učia rozlišovať hlásky. Všetko prebieha formou hier a súťaží, čo deti motivuje k výkonu. Učia sa pracovať v skupine aj vo dvojiciach, konštruktívne myslieť, trénujú si výdrž a koncentráciu pozornosti, rozvíjajú si slovnú zásobu. Ide o tzv. predčitateľskú schopnosť, ktorá je nevyhnutná pre neskoršie chápanie grafém pri čítaní. Tréningom fonematického uvedomovania si dieťa osvojuje pojmy ako slovo, slabika a hláska. Jazyk sa pritom dieťaťu predstavuje ako zvukový systém, ktorý má svoju grafémovú podobu v písanej reči.

Skúsenosti s metódou podľa Elkonina hovoria, že deti majú lepšiu sluchovú pozornosť, lepšie sluchové rozlišovanie, sú kvalitnejšie pripravené do školy. Metóda je veľmi vhodná aj pre deti s narušeným a oneskoreným vývinom reči. Uľahčuje im nácvik písania a čítania. Vhodná je aj pre deti, ktoré majú problém s odlišovaním zvukov, či hlások. Dieťa orientujeme na významovú stránku slova a nie na jeho formu. Deti sa najskôr naučia chápať hláskové zloženie hovorených slov, čiže naučia sa počúvať hlásky v slovách. Potom sa učia, ako sa tieto hlásky dajú označiť ako písmená.

Ministerstvo školstva SR udelilo dielu Tréning fonematického uvedomovania podľa

на звуци и букви. Ние фокусираме вниманието върху значението на думата, а не върху нейната форма. Децата първо се научават да разбират фонетичния състав на говоримите думи, т.е. учат се да различават звуците в тези думи и чак след това се научават как да обозначат тези звуци с букви.

Министерството на образованието на Словашката република награди работата „Трениране на фонематичното осъзнаване според Д.Б. Елконин. Предграфичен и графичен етап-Помагало“ и я включи в списъка с препоръчителни материални дидактически средства за предучилищно образование.

Тъй като нашата детска градина е включена в мрежата на Министерството на образованието на Словашката република като детска градина със словашки и български, ние подготвяме децата за училище и на български език. Също така участваме и в проекта „Роден език и култура в чужбина“, който е подкрепен от Министерството на образованието на Република България. В проекта са включени и други училища и международни организации с нестопанска цел, като целта е развитието на българския език и националните български традиции.

Децата се запознават с родната реч по метода на Вики и Ники в следните образователни области:

- Български език
- Математика
- Социален свят
- Природознание
- Художествено образование
- Физическо възпитание
- Музикално образование

В детската градина, под професионалното ръководство на български учител, функционира и кръжок по български народни песни и танци, който е изключително популярен при децата. Атмосферата там е винаги весела и креативна, но най-голяма е радостта на децата, когато имат възможност да танцуват в български народни носии.

Автор: **Маг. Мариана Капраликова**
Директор на детска градина
„Христо Ботев“

ДЕН НА БУРГАС В БРАТИСЛАВА

На 10 септември в Братислава се състоя Ден на Бургас, на който градът и районът бяха представени чрез своя артистичен облик. Събитието се проведе в рамките на Дните на европейското културно наследство в словашката столица и е продължение на усилията на Посолството за възраждане на интереса към българския туризъм у словациите.

Образът на Бургас като перла на българското

D.B.Elkonina. Predgrafémová a grafémová etapa – Metodická príručka odporúčaciu doložku a zaradilo ho do zoznamu odporúčaných materiálnych didaktických prostriedkov pre predprimárne vzdelávanie.

Keďže naša škôlka je v sieti ministerstva školstva SR zaradená ako škôlka s vyučovacím jazykom slovenským a bulharským, pripravujeme deti na vstup do základnej školy aj v bulharskom jazyku. Sme zapojení do projektu Rodný jazyk a kultúra v zahraničí, ktorý je podporovaný ministerstvom školstva Bulharskej republiky. Do projektu sú zapojené aj iné medzinárodné neziskové organizácie a školy, s cieľom rozvíjať bulharský jazyk a národné bulharské tradície.

S bulharským jazykom sa deti oboznamujú metódou Viki a Niki, v týchto vzdelávacích oblastiach:

- Bulharský jazyk
- Matematika
- Sociálny svet
- Príroda
- Výtvarná výchova
- Telesná výchova
- Hudobná výchova

Na škôlke pracuje pod odborným vedením bulharskej pani učiteľky aj krúžok Bulharské ľudové piesne a tance, ktorý je medzi deťmi mimoriadne obľúbený. Vládné tam vždy veselá a tvorivá atmosféra. Najväčšiu radosť však majú deti, ak si môžu zatancovať oblečení v bulharských krojoch.

Autor: **Mgr. Marianna Kapráliková**
Riaditeľka MŠ Christa Boteva

DEŇ BURGASU V BRATISLAVE

10. septembra sa v Bratislave konal Deň Burgasu, na ktorom toto mesto a región prezentovali svoju umeleckú podobu. Podujatie sa uskutočnilo v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva v hlavnom meste SR a je pokračovaním snahy Veľvyslanectva o oživenie záujmu o bulharský cestovný ruch na Slovensku.

Obraz Burgasu ako perly bulharského Čiernomorského pobrežia spolu s príslušnými letoviskami a komplexmi osobne predstavil primátor mesta Dimitar Nikolov. Umelecké podujatie vrátane výstavy a jazzového koncertu sa uskutočnilo na pôde

Черноморие заедно с прилежащите му курортни градчета и комплекси бе представен лично от кмета на града Димитър Николов. Артистичното събитие, включващо изложба и джаз концерт, се състоя в Университетската библиотека. Събитието бе уважено и от кмета на град Велико Търново, Даниел Панов.

Под мотото „Отражения“ в Синия салон на Университетската библиотека бяха представени произведения на няколко бургаски художници. Под творбите с морски полъх стояха подписите на проф. Георги Янков, ръководител на филиала на Националната художествена академия в Бургас, на известния бургаски график Димо Колибаров и на Светозар Бенчев, декан на Факултет за изящни изкуства в Национална художествена академия - София. И тримата автори присъстваха в залата.

Настроението на цялата инициатива бе подсилено от концерт на джаз трио „Бургас“. Пианистката Планинка Карагьозова, тромпетистът Мишел Димитров и саксофонистът Анатас Камиларов изпълниха виртуозно произведения от Дюк Елингтън, Уил Хъдсън, Джоузеф Козма, Джими Мак Хю и др.

Събитието, завършило с дегустация на

бургаски вина и специалитети, се осъществи със съвместните усилия на Посолството, община Бургас и Университетската библиотека в Братислава.

Източник: **Посолството на България в Словакия**

Универзитней книжнице. Tejto krásnej udalosti sa zúčastnil aj primátor mesta Veliko Turnovo Daniel Pavlov.

Pod názvom „Reflections“ v modrej sále Univerzitnej knižnice boli predstavené diela viacerých umelcov z Burgasu. Pod dielami so závanom mora boli podpisy prof. Georgia Jankova, vedúceho odboru Národnej výtvarnej akadémie v Burgase, slávneho burgaského grafika Dima Kolibarova a Svetozara

Benčeva - dekan Fakulty výtvarných umení v Sofii. Na vernisáži boli prítomní všetci traja autori.

Náladu celej iniciatívy posilnil koncert jazzového tria Burgas. Klaviristka Planinka Karagiozová, trubkár Mišel Dimitrov a saxofonista Atanas Kamilarov

predviedli majstrovské diela Duke Ellingtona, Will Hudsona, Josepha Kozmu, Jimmyho McHugha a ďalších.

Podujatie, ktoré sa skončilo ochutnávkou vín a špecialít z Burgasu, sa uskutočnilo vďaka spoločnému úsiliu veľvyslanectva, magistrátu mesta Burgas a Univerzitnej knižnice v Bratislave.

Zdroj: **Veľvyslanectvo Bulharskej republiky na Slovensku**

КУЛТУРЕН ШОК

Може би трябва да е в множествено число. Защото всяка среща на хора от различни култури е вид преодоляване на стереотипи, предразсъдъци и различия. Колко скучно щеше да бъде, ако всички бяхме еднакви и мислехме еднакво. Диалогът е интересен, ако срещу себе си имаш различен човек. Ако е като теб, за какво ще си говорите? Е, не прекалено различен. Уточнявам, понеже Джеймс Кук прекрачил границите на нормалното любопитство и паднал в казана на диваците. Следователно важният въпрос е кои са поносимите разлики между културите и откъде започва истинският културен шок? Не е нужно да преминаваме границите на България. Човек от Централна и Източна България губи ума и дума, когато попадне в някоя селска кръчма около Перник или Враца. Приблизително така се чувства средностатистически гражданин на Братислава при срещата си с младежи от околностите на Долни Кубин. Има такава аналогия, сигурен съм. Видял съм го с очите си. Загораците и пустиняците (от Пернишко или Врачанско) са първи братовчеди. Мога да ви ги сравнявам до утре.

Ето какви богатства от култури съдържат в себе си две такива мънички страни като България и Словакия. И това се дължи на вековната ни европейска история.

А сега си представете следната ситуация. Пристига компания от млади високопланински джентълмени загорази (от околностите на Долни Кубин, пак да повтора с извинение) на почивка в Приморско. Едно от техните главни забавления се състои в безразборното поглъщане на различни по състав течности. Първият културен шок се стоварва върху главата на бармана на плажа. Човекът вижда това за първи път в своя живот и недоумява. От десет сутринта до два следобед в трийсет и петградусовата жегата тези клиенти изпиват по литър текила всеки с по десет бири за разреждател. Словаците в такива случаи наричат бирата „спирачка“, незнайно защо. По-добре да се каже „ускорител“, нали? В края на приключението нещата са извън контрол. Никои не предполага къде са границите и има ли такива. Изглежда страшно. Следващият шок е за делегатката (представителката на туристическата фирма), на която звънят от рецепцията, за да ѝ съобщат, че един от нейните туристи се е скарал с приятелката си и за по-напряко е излязъл през терасата. Скосил е от третия етаж. Може би е имал усещането, че са му пораснали крила. До края на своята почивка той си почива тихо и кротко с два вдигнати гипсирани крака в старата запусната сграда на бургаската болница. Разбира се, чувства искрено съжаление, дори покаяние. Никога повече няма да прави така.

Културата на ядене и пиене на юг е различна.

KULTÚRNY ŠOK

Možno by to malo byť v množnom čísle, pretože každé stretnutie ľudí z rôznych kultúr je akýmsi prekonaním stereotypov, predsudkov a rozdielov. Aké nudné by bolo, keby sme boli všetci rovnakí a rozmýšľali rovnakým spôsobom. Dialóg je zaujímavý, ak máš oproti seba odlišnú osobu. Ak spoločník bude taký ako ty, o čom sa potom budete baviť? No nesmie byť príliš odlišný. Vysvetľujem napríklad prečo James Cook prekročil hranice normálnej zvedavosti a spadol do kotla divochov. Dôležitou otázkou teda je, aké sú prípustné rozdiely medzi kultúrami a kde sa začína skutočný kultúrny šok? Nemusíme ani prekračovať hranice Bulharského štátu. Osoba zo stredného a východného Bulharska stráca svoju myseľ a slovo, keď sa ocitne v dedinskej krčme v okolí Perníku alebo Vráci. Približne takto sa cíti priemerný občan Bratislavy pri stretnutí s mladými ľuďmi z okolia Dolného Kubína. Určite existuje taká analógia. Videl som to na vlastné oči. Oravák a „pustinyacite“ (z Perníku alebo Vráčianskeho regiónu) sú bratrancami. Môžem ich porovnávať až do zajtra.

Tu sú kultúrne poklady dvoch tak malých krajín, ako je Bulharsko a Slovensko. A to je spôsobené našou storočnou európskou históriou.

Teraz si predstavte nasledujúcu situáciu. Spoločnosť mladých vysokohorských pánov Oravákov prichádza na dovolenku do Prímorska. Jedným z ich hlavných pobavení je nerozvážne požitie všelijakých druhov tekutín. Prvý kultúrny šok dopadne na hlavu barmana na pláži. Človek to vidí prvýkrát vo svojom živote a je zmätený. Od desiatej rána do druhej poobede, v tridsaťpäťstupňových horúčavách, títo zákazníci pijú pol litra tequily na každého s desiatimi pivami. Slováci, v takýchto prípadoch, nazývajú pivo „brzdou“, nikto nevie prečo. Radšej by to malo mať názov „urýchľovač“, že? Na konci dobrodružstva sú veci mimo kontroly. Nikto nevie povedať, kde sú hranice a či nejaké vôbec existujú. Vyzerá to strašidelne. Ďalší šok je pre delegátku (zástupcu turistickej spoločnosti), keď je povolaná z recepcie, aby jej oznámili, že jeden z jej turistov sa hádal so svojou priateľkou a vyšiel von cez balkón. Vyskočil z tretieho poschodia. Možno sa cítil tak, akoby mu narástli krídla. Po zvyšok dovolenky odpočíva ticho a pokorne s dvoma zdvihnutými zasadovanými nohami v starej a rozbitej budove burgasskej nemocnice. Pochopiteľne cíti skutočnú ľútosť, dokonca aj pokánie. Už to nikdy neurobí.

Kultúra stravovania a pitia na juhu je iná. Základnými pravidlami je neponáhľať sa, zajať alkohol a nemiešať nápoje. Keď hovorím neponáhľať sa, spomeniem, že moji bratislavskí priatelia mi raz potajomky stopovali čas na večeru. Sedeli sme v dobrej reštaurácii na brehu, objednali sme a oni za pätnásť minút vyprázdnili taniere. Mne vystopovali dve a pol hodiny, a to len preto, že som sa kvôli nim ponáhlal. Rakija, šalátik, ďalšia rakija, ešte niečo chutné na zjedanie, dezert... Kam sa ponáhlal?

Основни правила са да не се бърза, да се замезва и да не се смесват напитки. Като казвам да не се бърза, едни приятели от Братислава веднъж ме засякоха тайно колко време продължава вечерята ми. Както си му е редът, седнахме в добър ресторант на брега, поръчахме, те за петнайсет минути ометоха чиниите си. Хронометърът им отчете два часа и половина, и то защото бързах заради тях. Ракийка, салатка, втора ракийка, нещо друго за замезване, десерт. Закъде да бързам? Това да не е състезание? Ние на Балканите правим разлика между думите „кеф“ и „удоволствие“. Има степенуване, значи. Кефът не е обикновено телесно усещане, а чисто духовно изживяване. И разбира се, компанията е по-важна от храната и питиетата. Бавно, полека и без стрес, имаме си хубава поговорка – работата не е заек да избяга. И друга – бързата кучка слепи ги ражда. И трета – бързата работа – срам за майстора.

Каторекох майстора, та се сетих за оня чех Давид Черни, дете ни очерни масово с провокативните си инсталации, как не го е срам – Словакия беше представена като чабайка (унгарски салам), а България се състоеше от множество свързани подмолно червени и сини тоалетни в турски стил, или ступаčku, както им казват словаците. Едната алюзия на Черни е политическа. А другото го казва в прав текст – това е запомнил от детското си пътешествие до България. Изпитал е културен шок. Да го успокоим, вече почти ги няма никъде тези съоръжения на наша територия, европеизираме се един вид. В турските обществени тоалетни има табелки с надписи – a la franga и a la turka, демек френски и туземски. Учените отдавна са доказали кое е по-здравословно. А Алеко Константинов е написал за бай Ганьо у Иречека.

Но друга ми е мисълта. Почти всеки словак е потресен от българския строителен стандарт. От една страна, той е ориенталски, тоест не твърде прецизен, но по-жалкото е, че са го доомърляли комунистическите навици, от които още няма освобождаване. Да се отбие номер, така го правят пишман майсторите. Ние някак сме претръпнали и не забелязваме абсурда. Но е редно да си го припомним, понеже той е вселенска загадка, непосилна за разгадаване, свръх ума човешки. Има риск човек да попадне в психиатрията, ако почне да търси отговор на конкретния въпрос защо сифонът в банята е най-високата точка на пода. Би трябвало да е обратното, нали? Защото гравитацията привлича водата и тя трябва да се оттече към най-ниската точка. И понеже е така мистериозно изработено, водата си стои наоколо. И шляпаме в нея. И словаците молят за някакви парцали на рецепцията, за да могат да си попиват. Пълна мистерия. Няма отговор. Питат ни хората, защо там има вода навсякъде. Какво да им кажем? Тя тази гравитация е някакъв тъп физически закон, а българите много не обичат законите от всякакъв тип. Хайде бе, той ще им каже на тях накъде ще им

Toto nie je súťaž! My na Balkáne robíme rozdiel medzi slovami „kef (rozkoš)“ a „potešenie“. Stupňuje sa to, „kef“ nie je len fyzický pocit, ale čistá duchovná skúsenosť. A samozrejme, spoločnosť je dôležitejšia ako jedlo a pitie. Pomaly a bez stresu. Máme aj pekné príslovia- práca nie je králik, neutečie. A ďalšie- rýchla sučka slepé rodí. A po tretie- rýchla práca- hanba pre majstra.

S vyslovením slova majster som si spomenul na Čecha Davida Černého, ktorý nás tak zneuctil svojimi provokatívnymi inštaláciami. Bolo to trápne - Slovensko bolo zastúpené ako čabaj (maďarská saláma) a Bulharsko sa skladalo zo spojených červených a modrých toaliet v tureckom štýle alebo stúpačky, ako im hovoria Slováci. Jedna z Černého narážok je politická a o tej druhej hovorí priamom v texte, že je spojená s jeho detskými spomienkami na cestu do Bulharska. Zažil kultúrny šok. Aby sme ho ubezpečili, na našom území tieto zariadenia takmer zmizli, však sme Európania. Na tureckých verejných toaletách sú vývesné tabuľky „a la franga“ a „a la turka“, teda francúzsky a tuzemský. Vedci už dávno dokázali, čo je zdravšie a Aleko Konstantinov napísal o tom v „Baj Ganyo u Irčeke“.

Ale teraz o inom... Takmer každý Slovak je šokovaný bulharským stavebným štandardom. Na jednej strane je orientálny, t.j. nie je príliš presný, ale smutnejšie je,

že bol doničený komunistickými zvykmi, od ktorých sa ešte stále nedá odtrhnúť. Spraviť niečo tak, aby to vyzeralo, že je akože spravené, takto pracujú kvázi majstri. My sme si na to už nejako zvykli a nevšímame si tú absurdnosť. Ale musíme si to občas pripomínať, pretože je to záhada, nevyriešiteľná, mimo ľudského chápania. Existuje riziko, že človek skončí na psychiatrii, ak začne hľadať odpoveď na konkrétnu otázku, prečo je odtok v podlahe kúpeľne najvyšším bodom. Malo by to byť naopak, však? Pretože gravitácia priťahuje vodu a tá musí otekať do najnižšieho bodu. A pretože je odtok spravený tak záhadne, voda je všade okolo a my v nej šliapeme. Slováci žiadajú na recepcii o nejaké

тече тяхната вода. Някакъв си Нютон! Да си гледа работата!

Мога да продължа още. За влиянията на силните ни съседи върху менталитета както на словаците, така и на българите. За чувството за общност, за сходните ценности, обединяващи словаците, за пълните църкви в неделя в Словакия и празните храмове в България. Колкото и словаците да твърдят друго, аз забелязвам разликите. И е така. Българинът е индивидуалист и повече губи от този факт. Но да си оставим нещо и за следващия път предлагам, съгласни ли сте?

Автор: **Николай Фенерски**

ВИДЕОУРОК СВЪРЗА БСУ „ХРИСТО БОТЕВ“ И ЧСУ „ЦАР СИМЕОН ВЕЛИКИ“

Видеурок, посветен на Международния ден на книгата, се организира между Българското средно училище „Христо Ботев“ и Частното средно училище „Цар Симеон Велики“ в София. Двете учебни заведения станаха партньори и решиха да обединят усилията и стремежите си за съхраняване на българския език и култура.

Видеурокът започна с поздрав на децата от предучилищната група на ЧСУ „Цар Симеон Велики“, които изпълниха народната песен „Седнало е Джоре“. Второкласниците и от двете училища четоха приказки по роли, като бяха задавани въпроси, свързани с текстовете. Учениците на БСУ „Христо Ботев“ развълнуваха домакините със своето представяне и добрите си познания по български език.

Директорът на ЧСУ „Цар Симеон Велики“ Катя Илиева представи своето училище и изрази радостта си от срещата между учениците. Г-жа Даниела Дойнова – директор на БСУ „Христо Ботев“, запозна присъстващите с дейността и спецификата на повереното ѝ училище.

Други участници от Българското средно училище „Христо Ботев“ във видеурока бяха учениците от VI и IX клас, които рецитираха и четоха произведения на български автори. Домакините бяха подготвили предизвикателства, с които изненадаха присъстващите деца. Те бяха избрали трудни скоропоговорки, които учениците със

handry, aby si mohli poutierať podlahu. Mystéria! Ľudia sa nás stále pýtajú, prečo je voda všade. Čo im máme odpovedať? Táto gravitácia je nejaký hlúpy fyzikálny zákon a Bulhari nemajú radi zákony žiadneho druhu. Bude im nejaký Newton hovoriť, že kam ma voda stekať!

Môžem pokračovať aj ďalej v rozprávaní o vplyve silných susedov na mentalitu Slovákov aj Bulharov, o zmysle pre spoločnosť, podobné hodnoty, ktoré nás spájajú, o plných nedeľných kostoloch na Slovensku a prázdnych chrámoch u nás, v Bulharsku. Slováci tvrdia, že rozdiely nie sú, ale ja to vnímam inak. Bulhar je individualista a viac z toho stráca než získava. Navrhujem ale nechať niečo aj na budúce, súhlasíte?

Autor: **Nikolai Fenersky**

VIDEOHODINA SPOJILA BSOU „CHRISTO BOTEV“ A SÚKROMNÚ STREDNÚ ŠKOLU „CÁR SIMEON VEĽKÝ“

Videohodina venovaná Medzinárodnému dňu kníh, bola organizovaná BSOU „Christo Botev“ a Súkromnou Strednou školou (SSŠ) „Cár Simeon Veľký“, Sofia. Obe školy sa stali partnermi a rozhodli sa spojiť sily a snahu zachovať bulharský jazyk a kultúru.

Videohodina sa začala pozdravom detí z predškolskej skupiny SSŠ „Cár Simeon Veľký“, ktoré zaspievali ľudovú pieseň „Sednalo e Dzhore“. Druháci z oboch škôl prečítali príbehy s otázkami. Študenti bulharskej strednej školy „Christo Botev“ nadchli hostiteľov svojou prezentáciou a dobrou znalosťou bulharského jazyka.

Riaditeľka SSŠ „Cár Simeon Veľký“ Katia Ilieva prezentovala svoju školu a vyjadrila radosť zo stretnutia študentov. Pani Daniela Dojnova – riaditeľka BSOU „Christo Botev“, zoznámila účastníkov s aktivitami a špecifikami jej školy.

Ďalšími účastníkmi z bulharskej strednej školy „Christo Botev“ boli študenti 6. a 9. ročníka, ktorí recitovali diela bulharských autorov. Hostitelia pripravili výzvy, ktoré prekvapili prítomné deti. Vybrali si ťažké jazykolamy, ktoré museli žiaci slovenského pôvodu rýchlo vysloviť. Študenti tiež museli rozpoznať symboly spojené s rôznymi dielami, ktoré prebrali v 6. triede.

Organizovaním videohodiny sa uskutočnila

словашки произход трябваше бързо да произнесат. Учениците разпознаваха и символи, свързани с различни произведения, които са изучавали в VI клас.

С организирането на видеоурока се осъществи една интерактивна форма на обучение, стимулираща интереса към четенето, към българската реч, традиции и идентичност.

Автор: БСУ

УЧИТЕЛИ ОТ БСУ „ХРИСТО БОТЕВ“ ОБМЕНИХА ОПИТ С КОЛЕГИ ОТ БЪЛГАРИЯ

Учители от СУ „Гео Милев“ гостуваха на БСУ „Христо Ботев“. Срещата беше планирана и подготвяна в продължение на няколко месеца от директорите на двете училища – Албена Павлова и Даниела Дойнова. Учителите от БСУ направиха презентация, чрез която представиха своето училище. В нея бяха включени историята, настоящите отличия и постиженията на учебното заведение. Особено внимание беше обърнато на изявите на учениците, а за учителите от варненското училище беше изненада, че тук се отбелязват българските празници, правят се работилници за мартеници и спортни турнири.

В гостоприемна и приятелска атмосфера гостите представиха своето училище, направленията, в които се работи, постиженията на учители и ученици, работата като иновативно училище, материалната база, проектите, в които участват, клуба „Активно учителство“.

От името на директора и екипа на СУ „Гео Милев“ г-жа Даниела Дойнова получи морски пейзаж от Варненската ветроходна регата и покана за гостуване във Варна на екипа на БСУ. На гостите беше предоставена възможност да разгледат корпусите на училището и класните стаи.

Програмата завърши с предварително планирано обучение, проведено от Марияна Георгиева – психолог, образователен експерт, докторант по педагогическа и възрастова психология във Великотърновския университет и докторант в Университета „Стефан Цвайг“ в Залцбург, координатор за България на иновативния подход „Активно учителство“.

Автор: БСУ

interaktivna forma vyučovania, stimulujúca záujem o čítanie, bulharskú reč, tradíciu a identitu.

Autor: BSU

UČITELIA BSOU „CHRISTO BOTEV“ SI VYMENILI SKÚSENOSTI S KOLEGAMI Z BULHARSKA

Učitelia Strednej školy „Geo Milev“ navštívili BSOU „Christo Botev“ v Bratislave. Stretnutie bolo naplánované a pripravované niekoľko mesiacov riaditeľmi oboch škôl - Albenou Pavlovou a Danielou Dojnovou.

Učiteľia z BSOU „Christo Botev“ spravili prezentáciu, pomocou ktorej predstavili svoju školu. Do prezentácie zahrnuli históriu, ocenenia a úspechy školy. Pozornosť bola venovaná aj vystúpeniam študentov. Pre učiteľov z Varnenskej školy bolo prekvapením, že sa tu oslavujú bulharské sviatky, uskutočňujú workshopy na výrobu marteníc a športové turnaje.

V pohostinnej a priateľskej atmosfére hostia prezentovali svoju inovatívnu školu, odbory, v ktorých pracujú, úspechy učiteľov a študentov, zariadenia, projekty, na ktorých sa pracuje a takisto Aktívny učiteľský klub.

V mene riaditeľa a tímu SŠ „Geo Milev“ bol Daniele Dojnovkej odovzdaný obraz Varnenskej morskej fregaty a kolegom z BSOU „Christo Botev“ pozvánka na návštevu Varny.

Hostia mali možnosť vidieť priestory školy a učebne.

Program bol ukončený plánovaným školením, ktoré uskutočnila Mariana Georgieva - psychológ, odborník na vzdelávanie, doktorandka v oblasti pedagogiky a psychológie na Velikotarnovskej univerzite a doktorandka na univerzite Stefana Zweiga v Salzburgu, koordinátorka Active Learning v Bulharsku.

Autor: BSU

SLÁVNOSTNÉ ZAHÁJENIE ŠKOLSKÉHO ROKU NA BULHARSKEJ ŠKOLE „CHRISTO BOTEV“ V BRATISLAVE

Slávnostná ceremónia na Bulharskej strednej škole „Christa Boteva“ v Bratislave znamenala začiatok nového školského roka. Už po 71-krát sa dvere školy otvorili, aby privítali svojich malých a veľkých absolventov.

Slávnostného otvorenia sa zúčastnila JE veľvyslankyňa Bulharska na Slovensku, pani Yordanka Čobanová, ktorá privítala študentov, rodičov a učiteľov. Zdôraznila, že otvorenie školského roka v Bulharsku je veľkým sviatkom, rovnako ako aj na bulharskej škole v Bratislave. Špeciálny prejav mala aj riaditeľka BSOU

ТЪРЖЕСТВЕНО ОТКРИВАНЕ НА НОВАТА УЧЕБНА ГОДИНА В БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ В БРАТИСЛАВА

С празнична церемония в Българското средно училище „Христо Ботев“ беше дадено началото на новата учебна година. За 71-ви път бяха отворени вратите на учебното заведение, за да посрещне своите малки и големи възпитаници. На откриването присъства Нейно Превъзходителство посланикът на България в Словакия г-жа Йорданка Чобанова, която приветства учениците, родителите и учителския колектив. Тя подчерта, че откриването на учебната година в България е голям празник, какъвто е и за Българското училище в Братислава. Със специално приветствие към присъстващите се обърна и директорът на БСУ „Христо Ботев“ г-жа Даниела Дойнова, която отправи поздравления към учениците и екипа от учители за упоритата им работа. Тя пожела на всички успешна и ползотворна учебна година, изпълнена с много знания и положителни емоции.

Празничната атмосфера се чувстваше и в пъстроцветните балони, и в надписа „Добре дошли“ със звънчето, приканващо децата към училището. Пред входа на училището беше направена красива арка от цветя.

Тържеството започна с посрещане на знамето на училището. Прозвучаха химните на Република България и на Република Словакия, след което учениците от всички класове се включиха с много настроение в тържествената програма, показвайки, че са таланти певци и рецитатори.

След кратък рецитал в началото на програма се представиха и двете водещи Деница и Станимира. В този тържествен ден Деница разказа на присъстващите за магията на думите. Тя припомни, че българският език е най-старият от славянските езици и че трябва да умеем да използваме неговата сила внимателно, да не го пилеем и понякога да откриваме някои от многобройните му съкровища. Най-развълнувани на първия учебен ден бяха малките първокласници, защото за тях този ден е най-хубавият празник, свързан с едно ново начало, с предизвикателство и изпитание. Те представиха стихотворение и изпяха песента „Здравей, първи клас“. Веднага след първолаците приветствено слово отправи г-жа Мирослава Лацковичова, член на Обществения съвет и родител на ученици в първи и четвърти клас. Второкласниците изпълниха невероятно стихотворенията „Аз съм българче“, „Училище“ и „На училище“, а след това рецитираха и на словашки език. Прекрасни бяха изпълненията и на учениците от трети, четвърти

„Christo Botev“ pani Daniela Doinova, ktorá pochválila a poďakovala študentom a tímu učiteľov za usilovnú prácu. Pani Doinova zaželala všetkým úspešný a užitočný akademický rok, plný vedomostí a pozitívnych emócií.

Slávnostnú atmosféru bolo cítiť vo farebných balónikoch, v nápisu „Vitajte“ ako aj v prvom školskom zvonení, ktoré privolalo deti do školy. Pred vchodom do školy bol spravený krásny kvetinový oblúk.

Oslava sa začala privítaním vlajky školy. Zazneli národné hymny Bulharskej republiky a Slovenskej republiky, potom sa študenti všetkých tried zúčastnili

slávnostného programu s krásnou náladou a ukázali, že sú talentovaní speváci a recitátori.

Po krátkom recitáli na začiatku programu, sa predstavili moderátorky- Denica a Stanimira. V tomto slávnostnom dni Denica porozprávala divákovi o kúzle slov. Pripomenula, že bulharská písomnosť je najstaršia zo slovanských písomností a že by sme mali byť schopní používať jej moc opatrne, neplytvať ňou a snažiť sa občas nájsť niektoré z jej mnohých pokladov.

Najviac nadšený prvým školským dňom boli prváci, pretože pre nich je tento deň najkrajším sviatkom spojeným s novým životným štartom, výzvou a skúškou. Prváci predviedli báseň a zaspievali pieseň „Ahoj, prvá trieda“ (Zdravej, prvi klas). Hneď po vystúpení prvákov mala uvítací prejav pani Miroslava Lackovičová, členka verejnej rady a rodič žiakov z prvej a štvrtej triedy bulharskej školy. Druháci neuveriteľne predviedli básne „Ja som Bulhar“, „Škola“ a „Do školy“, ktoré potom zarecitovali aj po slovensky. Výkony študentov tretieho, štvrtého a šiesteho ročníka boli taktiež úžasné. Tretiaci sa predstavili básňou „Prvý školský deň“ Elisavety

и шести клас. Третокласниците се представиха със стихотворението „Първият учебен ден“ на Елисавета Багряна. Четвъртокласниците пяха на български и на словашки език за първия учебен ден. Децата от Частната българска детска градина в Братислава също се включиха в тържествената програма. Те успяха да изненадат присъстващите със своите чудесни изпълнения, с които поздравиха учениците. Накрая седмокласничката Кристина Зайцева изтанцува един въздействащ танц, при който беше невъзможно да останем равнодушни. Алекс от 12. клас приветства всички ученици на Българското средно училище „Христо Ботев“. Той връчи символичен ключ на знанието на първокласниците, които обещаха да учат.

Първият училищен звънец пък даде старт на учебната година и покани учениците в клас. Първи прекрачиха прага на училищната сграда малките първокласници, водени от тяхната учителка. Директорът на училището плисна пред тях менче с вода за здраве и късмет. После всички ученици се отправиха към приветливите класни стаи, където ги очакваха техните учители.

Автор: БСУ

ЧЕСТИТО, ЮБИЛЯРИ!

Драги сънародници,

Редакцията на списанието ни продължава традицията да поздравява наши сънародници, които са отпразнували свои кръгли юбилеи. Искаме да ви обърнем внимание, че всеки, който е преживял или очаква щастлив, радостен и забележителен момент в семейството си, може да го сподели с нас и изпрати фотоматериал за списанието ни.

Това са наши сънародници, чествали кръгли годишнини:

Спиридон Байчев, Трифон Байчев, Лора Добруцка, д-р Христина Лилова, Никола Николов

На всички наши юбиляри пожелаваме много здраве, щастливи и спокойни дни със своите семейства и приятели. Благодарим им от сърце за тяхната дългогодишна работа в нашата организация, както и за запазването на българските традиции, култура и език в Словакия.

ЧЕСТИТО!

Автор: **Емилия Хрушикова**

Bagrianovej, štvrtáci spievali v bulharčine a v slovenčine. Oslavného programu sa zúčastnili aj deti zo súkromnej bulharskej materskej školy v Bratislave. Podarilo sa im prekvapíť divákov úžasnými vystúpeniami, ktorými zagratalovali školákom. Nakoniec študentka siedmej triedy Kristína Zajcevoová predviedla tanec, ktorý nás nenechal ľahostajnými.

Alex z 12. triedy privítal všetkých študentov Bulharskej strednej školy „Christo Botev“ a symbolicky odovzdal kľúč k vedomostiam prvákovi, ktorí sľúbili, že sa budú usilovne učiť.

Prvé školské zvonenie odštartovalo školský rok a zvolalo študentov do triedy. Prví samozrejme vkročili malí prváci. Riaditeľka vyliala na ich cestu vodu z kotlíka, aby im to išlo ako po vode= ľahko a oni ďalej pokračovali so svojou pani učiteľkou a prešli popod kvetinový oblúk. Za nimi do uvítacích tried, kde na nich už čakali učitelia, išli aj všetci ostatní.

Autor: **BSU**

BLAHOŽELÁME, JUBILANTI!

Vážení krajanovia,

Redakcia nášho časopisu nadväzuje na tradíciu blahoželania našim krajanom, ktorí oslávili svoje jubileá. Chceli by sme taktiež upozorniť, že každý, kto zažil alebo očakáva šťastný, radostný a pozoruhodný okamih vo svojej rodine, ho môže zdieľať s nami a zasielať fotografie do nášho časopisu.

A teraz sú tu krajanovia, ktorí oslávili svoje jubileá:

Spiridon Bayčev, Trifon Bayčev, Lora Dobručka, Dr. Christina Lilova, Nikola Nikolov

Všetkým našim jubilantom prajeme veľa zdravia, šťastných a pokojných dní s rodinami a priateľmi! Ďakujeme im zo srdca za ich dlhoročnú prácu v našej organizácii, ako aj za zachovanie bulharských tradícií, kultúry a jazyka na Slovensku.

GRATULUJEME!

Autor: **Emilia Hrušiková**

Vydavateľ: **Bulharský kultúrny zväz**
Adresa: **Pražská 23, 811 04 Bratislava**
Tel: **0948502558**
IČO: **42 133 050**
Facebook: **Bulhari a ich kamaráti na Slovensku**
Evidenčné číslo: **EV 4818/13**
Periodicita vydávania: **štvrtročník**

Dátum vydania: **11 / 2019**
Ročník vydávania: **46**
ISSN: **2585-805X**
Redaktor: **Denitza Sekoulitchka**
Korektor BG: **Miglena Mihaylova-Palanska**
Prekladateľ: **Lora Yordanova**
Korektor SK: **Ľudovít Halmo**

Hrad Bečov - Замък Бецов

Gloženski kláštor - Гложенски манастир

**СЪНАРОДНИК
KRAJAN**